

3. När idrottens och samhällets normsystem kolliderar

Johan R Norberg, Centrum för idrottsforskning & Johan Lindholm, Umeå universitet

Inledning

För 2020 har Centrum för idrottsforskning (CIF) i uppdrag av regeringen att analysera ”hur idrottsrörelsen kan arbeta för att förbättra sin styrning, öppenhet och demokratiska funktionssätt”. En uppdragsbeskrivning av denna karaktär kan framstå som provocerande. Vad är det egentligen som ska förbättras – och på vems uppmaning? Är inte idrottsrörelsen en ideell folkrörelse med rätt att självständigt bestämma över sin lednings- och organisationsstruktur? Detta ska väl inte regeringen lägga sig i? Och för vem ska idrottsrörelsen visa ökad ”öppenhet”? För de egna medlemmarna eller för allmänheten? Motfrågor av detta slag visar att regeringens uppdrag till Centrum för idrottsforskning berör ett av den svenska idrottspolitikens känsligaste områden: relationen mellan idrottsrörelsen och staten. Å ena sidan är idrottsrörelsen en fri och föreningsdemokratiskt uppbyggd folkrörelse med rätt att självständigt utforma sin verksamhet. Å andra sidan är idrottsrörelsen en stor och viktig samhällsaktör som engagerar och aktiverar betydande delar av den svenska befolkningen. Verksamheten åtnjuter dessutom omfattande offentligt stöd från både stat och kommun. Frågor om hur idrottsrörelsen fungerar och agerar är därmed viktiga frågor både för idrotten själv och det omgivande samhället.

I denna text vill vi placera Centrum för idrottsforskningens regeringsuppdrag i en större idrottspolitisk kontext. Vi avser att visa hur alla frågor om hur idrottsrörelsen styr och organiserar sin verksamhet – liksom dess relation till staten – måste förstås i förhållande till de regelverk, principer och intressen idrotten skapat för sin egen verksamhet, liksom till motsvarande regler och principer i det svenska samhället.

Mer konkret kommer vi att lyfta fram fyra parallella *normsystem* av central betydelse för svensk idrottspolitik. Två av dessa normsystem – tävlingsidrottens regelverk och föreningsdemokrati – har sitt upphov hos idrotten själv. Övriga två – rätten och myndighetsutövning – omfattar regler och principer i det svenska

samhället. Samtliga fyra normsystem är självklara, välkända och väletablerade i svensk idrottspolitik. På samma gång är de delvis oförenliga. Medan idrottens två normsystem argumenterar för att idrottsrörelsen ska vara självbestämmande och leva efter sina egna regelverk, kräver de andra två normsystemen att idrottsrörelsen underordnar sig samhälleliga lagar och principer. Denna konflikt är huvudtema i detta kapitel. Vårt syfte är trefaldigt. Först ämnar vi beskriva och synliggöra själva normsystemen. Därefter vill vi visa på konkreta situationer där normsystemen ställs mot varandra, och där efterlevnad av ett normsystem sker på bekostnad av ett annat. Mot denna bakgrund avslutar vi kapitlet med en diskussion om idrottsrörelsens möjligheter – och svårigheter – att i framtiden hävda en självständig position i förhållande till det omgivande samhället. Här är vår tes att insatser i syfte att stärka idrottens ”styrning, öppenhet och demokratiska funktionsätt”, eller ”good governance” som det även brukar benämnas, är såväl en nödvändighet som en möjlighet för svensk idrottsrörelse.

Först några förtydliganden – begreppet ”normer” ska i denna text förstås som olika former av ”beteenderegler som reglerar och organiserar det sociala livet i grupper och organisationer”. Normsystem avser följaktligen en samling sådana beteenderegler. I moderna samhällen finns många och olika normsystem: från etiska principer om rätt och fel till kulturella eller sociala koder och handlingsrekommendationer baserade på olika trosåskådningar. Medan vissa normsystem är implicita eller vagt formulerade, är andra kodifierade i lagar eller bestämmelser. Medan vissa kan vara förhållandevis enkla för individer att motsätta sig eller bryta, är andra bindande. Den svenska befolkningen måste exempelvis följa svensk lag. De personer som söker medlemskap i en idrottsförening ingår på motsvarande sätt en civilrättslig förpliktelse att följa föreningens stadgar och regelverk.⁴⁴

De normsystem som diskuteras i denna text skapar ramar för idrottsrörelsens agerande: de vägleder förbund och föreningar om vilka handlingar och strategier som är rätt och fel, lämpliga eller otillåtna. Samtidigt måste det understrykas att vi inte gör en rättsvetenskaplig analys. Syftet är inte att en gång för alla avgöra vad idrotten ska eller får göra i juridisk mening, eller vilka principer som ska ha företräde när olika normsystem ställs mot varandra. Ansatsen är istället idrottspolitisk. Vi vill synliggöra de utmaningar och problem som följer av att den svenska idrottsmodellen inrymmer normsystem som står i ett konfliktfyllt förhållande till varandra – och diskutera hur dessa kan samexistera.

⁴⁴ Lindholm, J. (2014). *Idrottsjuridik*, kap. 1.2.

Den svenska idrottsrörelsens två normsystem

Tävlingsidrottens normsystem

Ett första och självklart normsystem i den svenska idrottsrörelsen består av de regler som formar och reglerar organiserad tävlingsidrott. Att prata om detta som ett enhetligt system är egentligen missvisande. Mer rimligt är påståendet att varje idrott inrymmer sitt eget unika normsystem, vilka i sin tur knyts samman med parallella eller överordnade normsystem likt grenar på ett träd.

Inom den idrottsvetenskapliga forskningen finns flera mer eller mindre avancerade modeller för att definiera och klassificera tävlingsidrottens normsystem. I detta sammanhang räcker påpekandet att varje organiserad tävlingsidrott måste ha åtminstone tre typer av allmänt accepterade principer för att kunna existera. Primärt måste det finnas *konstitutiva regler* för att definiera själva idrotten i fråga, det vill säga bestämmelser som fastslår hur den ska bedrivas, vad målet är och hur tävlingar ska genomföras. Sekundärt måste det finnas *regulativa regler*, som fastslår vad som händer om deltagare bryter mot de konstitutiva reglerna (bestraffningsregler). Därefter återstår ett antal *organisatoriska regler*, som skapar förutsättningar för tävlingsverksamheten. I denna kategori ingår alltifrån tekniska bestämmelser för hur tävlingar ska genomföras och regelverk för vilka som får delta, till vilka organisationer som ingår samt hur tvister ska lösas.⁴⁵

I dagens globala och mångfacetterade idrottsvärld kan de regler som konstituerar och reglerar specifika idrotter se ut på olika sätt. Några saker har dock de flesta idrottsliga normsystem gemensamt. Ett första kännetecken är att de vanligtvis är nedtecknade i tydliga och allmänt accepterade stadgar, regelverk och tävlingsbestämmelser. Ett andra kännetecken är att normsystemen beskriver och sanktionerar en pyramidal maktstruktur, där föreningar på lokal nivå knyts samman i nationella idrottsförbund, vilka i sin tur lyder under internationella sådana. Ett belysande exempel på denna organisationsstruktur är fotbollen, där Fédération Internationale de Football Association, FIFA, är högsta styrande organisation på global nivå. Under FIFA finns kontinentala konfederationer för olika världsdelar, exempelvis Union of European Football Associations, UEFA, som organiserar och styr europeisk fotboll. På nästa nivå sorterar nationella förbund, i vårt fall Svenska fotbollförbundet, som organiserar och leder fotbollsklubbar samt arrangerar tävlingsverksamhet i sina respektive länder. Utmärkande för den

⁴⁵ Jfr Lindholm, J. (2014), s. 63.

hierarkiska organisationsmodellen är att den i praktiken skapar ett monopol för respektive idrott.⁴⁶ Den olympiska rörelsen med Internationella olympiska kommittén, IOK, som högsta beslutande organ visar dock att modellen även förekommer i stora mästerskapstävlingar där många idrotter ingår.

Tävlingsidrottens normsystem är bindande för de individer, lag eller föreningar som önskar delta i organiserad tävlingsidrott. Varje förening med ambition att bedriva en viss idrott och mäta sina krafter mot andra föreningar måste i praktiken söka medlemskap i ett specialidrottsförbund. Medlemskap ger tillgång till tävlings-system, men innebär också att föreningen åtar sig att följa de regelverk som gäller, såväl nationellt som internationellt.⁴⁷

Föreningsdemokrati som normsystem

En andra och lika viktig norm i den svenska idrottsrörelsen är föreningsdemokrati.

I det svenska demokratiska systemet är föreningsfriheten av så fundamental betydelse att den är inskriven i regeringsformen. Svenska medborgare har således en grundlagsstadgad frihet ”att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften”.⁴⁸ Denna rätt får endast begränsas gentemot sammanslutningar vars verksamhet är av militär natur eller innebär hets mot folkgrupp.⁴⁹ Föreningsfriheten omfattar både individens rätt att gå samman i föreningar och att inte tvingas till medlemskap i exempelvis politiska, religiösa eller andra sammanslutningar. Vidare innebär föreningsfriheten en skyldighet för staten att ställa juridiska former för utövande av friheten till medborgares förfogande.⁵⁰

Ett uttryck för föreningsfrihetens starka ställning i det svenska politiska systemet är att den rättsliga regleringen av ideella föreningar är mycket begränsad. En ideell förening behöver visserligen stadgar, en styrelse och medlemmar för att kunna konstitueras. Däremot saknas särskilda bestämmelser för hur en förening ska

⁴⁶ Jfr Geeraert, A. m.fl. (2015). ”A rationalist perspective on the autonomy of international sport governing bodies: Towards a pragmatic autonomy in the steering of sports”. I *International Journal of Sport Policy and Politics*, vol. 7, nr. 4, s. 473–474; Europeiska kommissionen (1998). *The European model of sport: Consultation paper of DGX*.

⁴⁷ Malmsten, K. m.fl. (2005). *Idrottens föreningsrätt*, s. 20.

⁴⁸ Regeringsformen, 2 kap. § 1.

⁴⁹ Regeringsformen, 2 kap. § 24. Föreningsfriheten åtnjuter också ett konstitutionellt skydd genom artikel 11 i Europakonventionen.

⁵⁰ Källström, K. (2014). *Juridikboken för ideella föreningar*, s. 22.

utforma sina stadgar. Inte heller behöver en ideell förening vara registrerad hos någon myndighet för att ha rättskapacitet som juridisk person.⁵¹

I den svenska idrottsrörelsen är föreningsdemokrati en viktig del av den egna självbilden. Det visar inte minst Riksidrottsförbundets stadgar, som redan i den första paragrafen fastslår att idrottsrörelsen organiserar sig ”i självständiga föreningar och förbund som tillsammans utgör en fri och frivillig folkrörelse”.⁵² Som ytterligare mått kan nämnas att idrottsjuristerna Krister Malmsten och Christer Pallin i sin lärobok *Idrottens föreningsrätt* beskriver föreningsrätten som ”en av de viktigaste beståndsdelarna i idrottens rättsordning (idrottens normsystem)”.⁵³ Mot detta kan hävdas att föreningsrätten utgår från principer vilka på väsentliga punkter skiljer sig från tävlingsidrottens normsystem. Det är därför rimligare att betrakta föreningsdemokrati som ett eget och parallellt normsystem i svensk föreningsidrott.

Den viktigaste skillnaden mellan tävlingsidrottens och föreningsdemokratins normsystem ligger i synen på makt och styrning. Tävlingsidrottens normsystem bygger på en centraliserad och hierarkisk maktstruktur, där varje led i idrottens organisationsstruktur har att rätta sig efter regler och principer som beslutats av högre instanser – så kallad *top-down*-styrning. Idrottens föreningsdemokratiska ideal bygger å sin sida på stark decentralism, där makten utgår från en organisationsstrukturens fundament (*bottom-up*-styrning). Längst ned i styrningskedjan finns de individuella medlemmarna i lokala idrottsföreningar. Föreningarna är i sin tur medlemmar i specialidrottsförbund, vilka på nationell nivå bildar Riksidrottsförbundet. Resultatet blir en samlad folkrörelse byggd på representativ demokrati, där beslut och vägval ytterst baseras på principen om alla medlemmars lika värde (”en medlem, en röst”).

Principer om decentralism och det individuella medlemskapets betydelse löper som en röd tråd i den svenska idrottsrörelsens organisationsstruktur och dess representativa demokratiska system. De har även en stark ideologisk ställning. I exempelvis idrottsrörelsens gemensamma visionsdokument *Idrotten vill* fastslås att medlemskapet i en idrottsförening är liktydigt med att ”ingå i en demokrati, att kunna göra sin röst hörd och att gemensamt ta ansvar för att verksamheten följer

⁵¹ Källström, K. (2014), s. 30–32; Derlén, M. m.fl. (2020), s. 412–416.

⁵² RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2019, 1 kap. § 1.

⁵³ Malmsten, K. m.fl. (2005), s. 13–14.

de principer föreningens medlemmar vill att den ska byggas på”. Därefter uppges att föreningen är en enkel organisationsform som ”utvecklas av medlemmarna och deras ambitioner och blir det medlemmarna vill att den ska vara”.⁵⁴

Som ovan konstaterat lämnar vår grundlagsstadgade föreningsdemokrati stor frihet till ideella föreningar att själva utforma och styra över sin verksamhet. Det finns dock vissa begränsningar. Först och främst måste ideella föreningar alltid följa svensk lag. För idrottsföreningar i Riksidrottsförbundet tillkommer att medlemskapet medför ett åtagande att följa de regler och stadgar som gäller för det eller de specialidrottsförbund man är ansluten till. En klubb som söker medlemskap i Svenska handbollförbundet måste följaktligen följa både förbundets bestämmelser och de direktiv som utfärdats av dess internationella motsvarighet, International Handball Federation, IHF. Därutöver innebär ett medlemskap i Riksidrottsförbundet i sig ett åtagande. På ideologisk nivå måste alla föreningar i Riks-idrottsförbundet sluta upp bakom idrottsrörelsens gemensamma verksamhetsidé, vision och värdegrund. Till detta kommer att man måste acceptera Riksidrottsförbundets bestämmelser för hur exempelvis bestraffningsärenden eller tvister inom idrotten ska lösas. Malmsten och Pallin beskriver det hela som att tävlingsidrottens norm-system delvis ”styr” över föreningsrätten i svensk idrottsrörelse.⁵⁵

Om idrottens autonomi

I både tävlingsidrottens och föreningsdemokratins normsystem finns ett grundmurat ideal om idrottslig autonomi. Begreppet autonomi är en kombination av de grekiska orden ”auto” och ”nomos” och kan enklast översättas till ”självstyre” eller till ”de som skapar sina egna lagar”.⁵⁶ I Riksidrottsförbundets stadgar är denna tanke markerad i formuleringen att idrottsrörelsen utgör ”en fri och frivillig folk-rörelse”.⁵⁷

Idén om att idrottsrörelsen ska vara fri och oberoende kan enkelt försvaras med föreningsdemokratiska principer. Argumentet blir då att ideella sammanslutningar är skapade av och för sina medlemmar och att verksamheten av detta skäl måste ta utgångspunkt i medlemmarnas önskan, utan påverkan från yttre krafter. Idealet om

⁵⁴ Riksidrottsförbundet (2019). *Idrotten vill: Idrottsrörelsens idéprogram*, s. 7–8.

⁵⁵ Malmsten, K. m.fl. (2005), s. 14.

⁵⁶ Chappelet, J.-L. (2016). ”Autonomy and governance: Necessary bedfellows in the fight against corruption in sport”. I Transparency International/G. Sweeney m.fl. (Red.), *Global corruption report: Sport*.

⁵⁷ RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2019, 1 kap. § 1.

idrottens självständighet har emellertid även en central plats i tävlingsidrottens normsystem. Historiskt har denna strävan framför allt handlat om att försöka upprätthålla en åtskillnad mellan idrott och politik. Inte minst Pierre de Coubertin, grundare av den moderna olympiska rörelsen, var en stark företrädare för principen att idrotten som global samhällsföreteelse skulle stå fri från politisk påverkan, vilket följande citat visar:

”The goodwill of all the members of any autonomous sport grouping begins to disintegrate as soon as the huge, blurred face of that dangerous creature known as the state makes an appearance.” (Coubertin, 1909)

Som ett mer aktuellt exempel kan IOK:s nuvarande stadgar nämnas, vilka fastslår att det är en viktig uppgift för kommittén att stärka enigheten i den olympiska rörelsen, skydda dess oberoende, upprätthålla och främja rörelsens politiska neutralitet samt bevara idrottens autonomi.⁵⁸

Men vad menas egentligen med att idrottsrörelsen ska vara fri och självständig? I vilka avseenden och i förhållande till vad? Nedan i det följande presenteras fyra dimensioner av idrottslig autonomi.⁵⁹

Rättslig autonomi

En dimension handlar om den organiserade tävlingsidrottens strävan att bedriva sin verksamhet utifrån egna regelsystem och med minsta möjliga påverkan från andra regelsystem.⁶⁰ Denna strävan kan benämnas rättslig autonomi.

På internationell nivå går det att finna flera exempel på strategier som tillämpats av stora internationella idrottsförbund i syfte att åtnjuta så stort legalt handlingsutrymme som möjligt. Ett tillvägagångssätt är att lokalisera sin huvudorganisation till ett land med fördelaktig lagstiftning, vilket många förbund alltså gjort. Populärt i detta avseende är Schweiz, som för närvarande är säte för IOK liksom ett 50-tal internationella idrottsförbund, däribland FIFA och International Ice Hockey Federation, IIHF. I Schweiz är den rättsliga regleringen av föreningslivet mycket begränsad och ideella organisationer är även befriade från federal skatt, med

⁵⁸ Internationella olympiska kommittén (2020). ”Mission and the role of IOC”. I *Olympic Charter*.

⁵⁹ Dimensionerna är baserad på Geeraert, A. m.fl. (2015).

⁶⁰ Foster (2019), s. 1, karakteriserar det som global idrottslig ideologi i uttalandet att ”global sports law has developed an ideology that it is an autonomous transnational legal order.”

hänvisning till sin samhällsnyttiga karaktär. Sedan 2011 är det även fastslaget i lag att internationella idrottsorganisationer ska erbjudas förmånliga villkor.⁶¹

En annan strategi är att förmå politiska beslutsfattare att acceptera, eller till och med försvara, idén om idrottens rätt till legalt självbestämmande. Huvudargumentet brukar här vara att idrotten som kulturföreteelse har en särart som gör generella rättsprinciper olämpliga på detta område. Som stöd för denna tanke har en rad skilda argument åberopats, från det att idrotten är samhällsnyttig och byggd på ideella krafter, till att dagens idrottsliga tävlingssystem och organisationsstruktur skulle radera om exempelvis principer om fri konkurrens fick råda på idrottens område.⁶²

Denna strategi av politiskt påverkansarbete har varit framgångsrik. Som exempel ställde sig FN:s generalförsamling i oktober 2014 enig bakom ett uttalande om idrottens samhällsnytta som medel för utbildning, hälsa, utveckling och fred. I uttalandet uttryckte församlingen också sitt stöd för "the independence and autonomy of sport as well as the mission of the International Olympic Committee in leading the Olympic movement".⁶³

Även EU har erkänt idrottens rätt till autonomi. Redan i början av 1990-talet fastslog Europarådet i *European sports charter* att frivilliga idrottsorganisationer inom lagens ramar hade rätt att självständigt råda över sina beslutsprocesser samt att offentliga myndigheters insatser på idrottsområdet främst skulle vara av "komplementär" natur.⁶⁴ Samma ståndpunkt upprepades i Nicefördraget år 2000. I Lissabonfördraget från 2009 blev formuleringen att unionen ska främja europeisk idrott, och då särskilt beakta "idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion".⁶⁵ Samtliga exempel vittnar om att den organiserade idrottens ställning är stark inom EU samt att det finns en politisk förståelse för dess önskan om rättslig särställning. I takt med den ökade kommersialiseringen av idrotten har det emellertid uppstått

⁶¹ Geeraert, A. m.fl. (2015), s. 475; The Federal Assembly of the Swiss Confederation (2011). *Sport promotion act of 17 June 2011*, art. 4 (status per 1 januari 2019).

⁶² Lindholm, J. (2014), s. 33–42.

⁶³ United Nations (2014). "Sport as a means to promote education, health, development and peace". I *United Nations General Assembly, A/69/L.5*. Beslut.

⁶⁴ Europarådet (2001). *European sports charter*, art. 4.

⁶⁵ Lindholm, J. (2011). "Artikel 165 FEUF: Ett genombrott i EU-rättens förhållande till idrotten?" I K. Malmsten (Red.), *Artikelsamling 2011*, s. 161.

situationer där EU-rätten tillämpats på idrottsliga situationer. Mest välkänd är den så kallade *Bosman*-domen från 1995, som gav fotbollsspelare inom EU rätt att fritt byta klubb efter att ett kontrakt gått ut utan ekonomisk kompensation till den tidigare klubben.⁶⁶ Domar som dessa visar att idrottens rättsliga autonomi är villkorad i EU-rätten, och att alla uttalanden om idrottens särställning måste tas med en nypa salt. Budskapet i *Bosman*-domen är nämligen att idrotten får göra som den vill inom EU men endast så länge det är rättsligt acceptabelt. Idrotten har drag som särskiljer den från andra samhällssektorer och som kan vara relevanta när EU-rätten tillämpas, men unionsrätten är lika tillämplig på idrott som på andra privata aktiviteter inom andra samhällssektorer – och i flera hänseenden mer så.⁶⁷

Ytterligare en strategi för idrotten att försvara sin legala autonomi har varit att förstärka det egna normsystemet, så att idrottsliga tvister ska kunna lösas internt och utan extern inblandning. Denna process tog fart under slutet av 1900-talet, i takt med den internationella idrottens tilltagande kommersialisering och professionalisering. Med ett ökat penningflöde inom idrotten följde ett ökat antal konflikter och tvister. Därmed uppstod ett behov att utforma ett enhetligt rättssystem baserat på idrottslig sakkunskap, som dessutom motverkade en utveckling där allt fler idrottsliga dispyter prövades av nationella domstolar. Lösningen blev bildandet av idrottens internationella skiljedomstol, Court of Arbitration for Sport, CAS. Domstolen grundades 1994 på initiativ av IOK och har sitt huvudkontor i Lausanne, Schweiz. CAS är i dag att betrakta som den internationella idrottens högsta domstol, både i fråga om allt från tävlings- och organisationsfrågor till disciplinärenden och tvister rörande kommersiella avtal. För den organiserade idrotten har CAS främjat enhetlighet och effektivitet i hanteringen av internationella tvister. Samtidigt har kritiker, inte minst från juridiskt håll, ifrågasatt rimligheten i att privata aktörer (i detta fall idrottsorganisationer) skapar sina egna mellanstatliga rättssystem samt att idrottsliga tvister tillåts hanteras utanför den traditionella rätten.⁶⁸

Det ska tilläggas att idrottsliga tvistlösningsorgan även förekommer på nationell nivå. I svensk idrottsrörelse är bestraffningsärenden, tvister och motsvarande kon-

⁶⁶ Mål C-415/93, Union royale belge des sociétés de football association ASBL mot Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA mot Jean-Marc Bosman m.fl. och Union des associations européennes de football (UEFA) mot Jean-Marc Bosman, ECLI:EU:C:1995:463.

⁶⁷ Lindholm, J. & Parrish, P. (2020).

⁶⁸ Lindholm, J. (2015). "Is Lex Sportiva a private legal order? A proposition for an empirical approach". I *International Sports Law Review Pandektis*, vol. 11, nr. 1/2, s. 192; Foster, K. (2019). "Global sports law revisited". I *Entertainment and Sports Law Journal*, vol. 17, nr. 4, s. 1–14.

flikter i första hand ett ansvar för specialidrottsförbunden och deras disciplinnämnder. Överklagande kan därefter göras till Riksidrottsnämnden, RIN, som utgör Riksidrottsförbundets högsta domstol. Riksidrottsnämndens ledamöter väljs av RF-stämman och dess beslut kan inte överklagas, med undantag för dopningsärenden vilka kan föras till CAS.

Politisk autonomi

Med politisk autonomi avses en målsättning inom idrotten att självständigt bedriva sin verksamhet utan påverkan från politiska beslutsfattare och offentliga myndigheter.⁶⁹ Drömmen om att den organiserade tävlingsidrotten skulle utgöra en sorts politiskt neutral frizon skild från nationers och politiska ideologiers kamp – en plats för ”lek” skild från verklighetens ”allvar” – kan spåras tillbaka till den moderna olympiska rörelsens tillkomst under 1800-talets sista decennium. Det är dock en vision som aldrig infriats. Segrar och prestationer på den internationella idrottsarenan har återkommande utnyttjats av stater som viktiga manifestationer av den egna nationens eller samhällsideologins särskilda förträfflighet. Att stå värd för stora mästerskap har på motsvarande sätt blivit viktiga strategier för både nationer och städer för att främja marknadsföring, turism och arbetstillfällen. Ur det perspektivet har idrott och politik alltid varit intimt sammanlänkat.

På internationell nivå har idrottens storpolitiska betydelse ofta utnyttjats av internationella idrottsförbund för att finansiera stora idrottsevenemang. Detta betyder dock inte att politisk inblandning i idrottens egna angelägenheter accepterats. Som exempel har IOK vid flera tillfällen under 2000-talet stängt av nationella olympiska kommittéer på grund av statlig inblandning i deras arbete. Deltagare från dessa länder har då tillåtits tävla som ”individuella deltagare”, men inte under den egna nationsflaggan.⁷⁰

En annan form av påverkan uppstår när politiska beslutsfattare vill förmå den självständigt organiserade idrotten att gå i en viss riktning. EU har exempelvis under senare tid markerat mot skandaler och oegentligheter i internationella idrottsorganisationer med krav på ökad öppenhet, transparens och demokratisk styrning. Dessa krav kan uppfattas som en form av ”mjuk styrning”, eftersom de

⁶⁹ Geeraert, A. m.fl. (2015), s. 477.

⁷⁰ Chappelet, J.-L. (2016), s. 18–19.

uttrycker en politisk önskan utan att motsätta sig principen om idrottsorganisationers rätt till självbestämmande.⁷¹

I Sverige har frågan om idrottens politiska autonomi framför allt handlat om kontrollen över statens offentliga stöd. På ett övergripande plan har den statliga styrningen på den frivilligt organiserade idrottens område alltid varit låg, vilket främst förklaras av att statens idrottspolitiska ambition varit att uppmuntra och stärka idrottsrörelsens ställning som en fri och obunden folkrörelse – inte att styra eller kontrollera den. Det är av detta skäl Riksidrottsförbundet sedan 1930-talet innehaft en myndighetsroll i fördelningen av det statliga idrottsanslaget.⁷² Inom dessa ramar har dock relationen mellan regeringen och Riksidrottsförbundet ofta omfattat en viss maktkamp mellan statens intresse att påverka den offentliga idrottspolitikens inriktning genom formulerade mål och öronmärkta anslag, och idrottsrörelsens försvar av rätten att få styra sig själv.⁷³

Kommersiell autonomi

Begreppet ”kommersiell autonomi” ska förstås som den organiserade idrottens förmåga att bedriva sin verksamhet utan påverkan från externa, kommersiella intressen. Medan politisk autonomi således avser idrottens relation till staten, handlar denna dimension om idrottens förhållande till marknaden.⁷⁴

Sedan 1970-talet har samarbetet mellan idrotten och marknaden ökat kraftigt, vilket resulterat i en omfattande global, kommersiell sportindustri. Denna utveckling är inte förvånande. I tävlingsidrottens oregisserade dramatik finns ett spännings- och underhållningsmoment av stort kommersiellt värde för arrangörer av idrottsevenemang, media, spelbolag, spelagenturer med mera. Till detta kommer att sponsring av idrott kan vara ett effektivt sätt för företag att marknadsföra produkter och stärka sina varumärken. Kommersialiseringens ekonomiska effekter

⁷¹ Geeraert, A. m.fl. (2015), s. 479.

⁷² För en historik över svensk idrottspolitik, se Norberg, J. R. (2004). *Idrottens väg till folkhemmet: Studier i statlig idrottspolitik*.

⁷³ Norberg, J. R. (2016). *Idrottens spelberoende: Idrottsrörelsens offentliga stöd via spelmarknaden 1990–2009 och dess idrottspolitiska konsekvenser*; Norberg, J. R. (2019). ”Idrotten och (o)jämligheten – en introduktion”. I C. Dartsch m.fl. (Red.), *Idrotten och (o)jämligheten: I medlemmarnas eller samhällets intresse?*

⁷⁴ Geeraert, A. m.fl. (2015), s. 480.

för idrotten som globalt kulturfenomen kan knappast överskattas. Samtidigt har de skapat ett ekonomiskt beroende som inkräktar på idrottens självbestämmande.⁷⁵

En utmaning ligger i att idrottens aktörer kan förmås till etiskt tveksamma kompromisser för att tillfredsställa marknadens intresse, såsom att förlägga idrottsarrangemang på TV-mässiga tider, införa pauser till förmån för TV-reklam i tävlingar eller till och med göra regeländringar i idrotter i syfte att göra dem mer underhållande.⁷⁶ Med ökade ekonomiska intressen inom idrotten ökar även de ekonomiska incitamenten för olika former av oegentligheter och kriminalitet såsom dopning, uppgjorda matcher och mutor. Vidare riskerar kommersialiseringen att underminera tävlingsidrottens *raison d'être*, dess oförutsägbarhet. Som exempel kan nämnas att ovissheten i de stora fotbollsligorna minskar, när klubbar med stora kommersiella intäkter kan värva dyrare och bättre spelare än de med svagare ekonomi. Slutligen riskerar kommersialiseringen även att underminera idrottens demokratiska uppbyggnad. Problemet ligger häri att stora internationella idrottsförbund ibland genererar så stora egna intäkter att de i praktiken blir ekonomiskt oberoende av sina egna medlemmar, de nationella förbunden. Studier visar att många internationella idrottsförbund till och med ger ekonomiskt stöd till sina medlemsförbund. Detta skapar ett ekonomiskt beroendeförhållande, som underminerar de nationella förbundens förmåga att utöva kontroll och tillsyn över sina internationella motsvarigheter.⁷⁷

Organisatorisk autonomi

Med organisatorisk autonomi avses en strävan inom idrotten om att hantera hela sin verksamhet inom egna organisatoriska ramar. Denna form av autonomi skiljer sig från övriga exempel ovan. Gemensamt för rättslig, politisk och kommersiell autonomi är att de samtliga handlar om en önskan inom idrotten att inte bli styrd av utomstående krafter. De bottenar i ett negativt frihetsbegrepp, där autonomi blir liktydigt med avsaknad av tvång, hinder eller förbud. Organisatorisk autonomi utgår i stället från ett positivt frihetsbegrepp, och syftar på en djupt rotad vilja inom idrotten att klara sig själv och att realisera sin fulla potential utan andras hjälp.

I den idrottspolitiska debatten har principen om organisatorisk autonomi sällan en framträdande roll. Trots det får dess betydelse inte underskattas, inte minst i en

⁷⁵ Fyrberg Yngfalk, A. (2013). "Idrottssponsring och etik". I C. Dartsch m.fl. (Red.), *I gråzonen: En antologi om idrottens etiska utmaningar*.

⁷⁶ Fyrberg Yngfalk, A. (2013).

⁷⁷ Geeraert, A. m.fl. (2015); Alm, J. (2013). "'Good governance' i den internationella idrottsvärlden". I C. Dartsch m.fl. (Red.), *I gråzonen: En antologi om idrottens etiska utmaningar*.

svensk folkrörelsekontext. Just det faktum att den svenska idrottsrörelsen lyckats att organisera sig inom ett enda gemensamt organisationskomplex – Riksidrottsförbundet – och att detta dessutom bestått i över 100 år, beror i stor utsträckning på en grundmurad tanke om att alla idrotter hör samman och att idrottens egna frågor, oavsett om det handlar om framtida strategier, värdegrundsfrågor eller brott mot regelverk och stadgar, ska hanteras inom den egna rörelsen.

Två samhälleliga normsystem

Rätten som autonomins normativa ram

Rätten kan förstås som det specifika normsystem i ett samhälle vilket fastslår medborgarnas rättigheter och skyldigheter. Rätten reglerar förhållandet mellan medborgare och myndigheter liksom det mellan privatpersoner och andra så kallade privata rättssubjekt, såsom företag och organisationer. Medan tävlingsidrottens normsystem följaktligen fastslår vilka spelregler som ska gälla i en viss idrott, fastslår rätten de allmänna regler som gäller i ett specifikt samhälle.⁷⁸

Även om föreningsfrihet är en omhuldad och grundlagsfäst princip i Sverige, finns det flera generella rättsregler som påverkar och begränsar vad ideella organisationer får eller kan göra. En viktig princip är att föreningar inte kan begå brott – det kan bara fysiska personer göra. Föreningen kan alltså äga en lastbil, men det är chauffören som får böta om fordonet färdas över gällande hastighetsbestämmelser. På motsvarande sätt är det kassören i en förening som begår en brottslig handling om exempelvis svart ersättning utbetalas till spelare eller funktionärer, även om själva handlingen görs i syfte att främja föreningens ideella strävanden.⁷⁹ En annan allmän begränsning är att ingen i Sverige, varken individer, företag eller ideella föreningar, får ingå avtal som strider mot svensk rättsordning eller grundläggande mänskliga rättigheter.

En ytterligare begränsning av idrottsrörelsens rättsliga autonomi är den, låt vara måttliga, idrottsspecifika lagsstiftningen i Sverige. Riksidrottsförbundets myndighetsroll i hanteringen av statens idrottsstöd är inskriven i förvaltningslagen. Vidare

⁷⁸ Healey, D. (2005). *Sport and the law*, 3:e utg., s. 6.

⁷⁹ Källström, K. (2014), s. 34–35.

finns det lagstiftning om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher samt en lag som gör det möjligt att neka huliganer tillträde till idrottsevenemang.⁸⁰

Frågan om och i vilken utsträckning den nationella rätten ska ha företräde över idrottens egna normsystem är både komplicerad och känslig.⁸¹ Att idrotten värnar sin autonomi brukar respekteras av rättsinstanser både internationellt och i Sverige – samtidigt är det omöjligt att kräva fullständigt oberoende. CAS må vara den internationella idrottens sista interna prövningsinstans, men eftersom skiljedomstolen har säte i Lausanne lyder den ytterst under schweizisk rätt. På motsvarande sätt kan beslut fattade av Riksidrottsnämnden i Sverige bli föremål för svenska domstolar, även om svenska rättsinstanser som huvudregel inte överprövar idrottsliga organs beslut.⁸² Ett exempel är att Högsta domstolen 2018 fällde en ishockeyspelare för misshandel efter en våldsam tackling under en match.⁸³ Även om idrottsrörelsen i Sverige således åtnjuter en hög grad av självbestämmande, är den generella rätten den ”yttersta ram” idrottens aktörer måste förhålla sig till.⁸⁴

Idrottsrörelsen som myndighet och offentligrättsliga normer

Myndighetsutövning är ett begrepp som vanligtvis refererar till offentliga institutioners agerande gentemot medborgarna. Det kan beskrivas som den maktutövning som sker när en myndighet fattar beslut om, eller vidtar åtgärder mot, enskilda individer. Myndighetsutövning kan både handla om beslut som gynnar personer, exempelvis att man beviljas bidrag, och sådana som skapar förpliktelser, såsom att betala en avgift. Utmärkande är vidare att den enskilde ofta befinner sig i ett beroendeförhållande, såtillvida att det kan vara svårt att motsätta sig myndigheters beslut, och sanktioner dessutom kan förekomma om besluten inte efterlevs.⁸⁵ Av just dessa skäl omgärdas myndighetsutövning av ett antal regler vars syften är att säkerställa att handläggningen genomförs på ett effektivt, rättssäkert och demokratiskt sätt. Det handlar bland annat om att ärenden ska behandlas snabbt men utan att säkerheten eftersätts, att beslut ska motiveras samt att

⁸⁰ Lindholm, J. (2015), s. 69–70; lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher; lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsevenemang.

⁸¹ Lindholm, J. (2015), s. 94.

⁸² Lindholm, J. (2014), s. 279–280.

⁸³ NJA 2018 s. 591.

⁸⁴ Lindholm, J. (2015), s. 59.

⁸⁵ Skatteverket (2020). *Vad är myndighetsutövning?* Webbsida.

handläggande tjänstemän inte får vara jäviga. Dessa principer, samlade i förvaltningslagen, är att betrakta som ett eget offentligt normsystem.⁸⁶

Som normsystem har myndighetsutövning både en direkt och en indirekt betydelse för svensk idrott. Den direkta betydelsen förklaras av att Riksidrottsförbundet fått i uppdrag av regeringen att fördela och administrera statens stöd till idrotten. Myndighetsuppgifter av detta slag brukar vanligtvis hanteras av offentliga ämbetsverk, men det finns situationer där de i stället delegeras till företag eller andra organisationer. Uppgiften att agera ”i myndighets ställe” i anslagsfrågor har Riksidrottsförbundet haft sedan 1930-talet. Det var dock först genom beslut i riksdagen 2009 som den formellt bekräftades genom ett tillägg till förvaltningslagen. Det senare innebär att Riksidrottsförbundet numera i lag är ålagt att i handläggning av statens stöd till idrotten följa förvaltningslagens bestämmelser om till exempel legalitet, objektivitet, proportionalitet, partsinsyn, jäv och utredningsansvar.⁸⁷

I snäv mening är det endast Riksidrottsförbundet på central nivå som måste leva upp till förvaltningslagens normer och bestämmelser – och detta enbart i frågor som rör statens idrottsstöd. I ett vidare perspektiv, den indirekta betydelsen, går det emellertid att hävda att de värden och normer som omgärdar offentlig verksamhet, såsom objektivitet, likställdhet, rättssäkerhet och effektivitet, är av vikt för hela den organiserade idrotten. En förklaring är att idrottsrörelsen uppstår omfattande ekonomiskt stöd från stat och kommun, och att dessa bidrag knappast skulle bestå om förbund och föreningar visade systematiska brister i hanteringen av dessa medel. Till detta kommer att normer om objektivitet, transparens och rättvisa är viktiga i all demokratisk föreningsverksamhet. Som exempel skriver Malmsten och Pallin i *Idrottens föreningsrätt* att likhetsprincipen är grundläggande i föreningsliv och att föreningar inte får särbehandla vissa medlemmar till förfång för andra.⁸⁸ Riksidrottsförbundets särskilda uppförandekod fastslår vidare att alla som verkar inom idrottsrörelsen har ett ansvar att främja delaktighet och demokratiska beslutsprocesser. Därtill har förtroendevalda ett särskilt ansvar att undvika jävsituationer samt med hjälp av mötesprotokoll och bokslut främja insyn i föreningsverksamheten.⁸⁹

⁸⁶ Förvaltningslagen (2017:900).

⁸⁷ Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

⁸⁸ Malmsten, K. m.fl. (2005), s. 40.

⁸⁹ Riksidrottsförbundet (2018). *Idrottsrörelsens uppförandekod: Anvisningar till värdegrunden*.

Myndighetsutövning som normsystem kan betraktas som en sorts motvikt till idrottsföreningars autonomi. Principiellt har ideella föreningar mycket stor frihet att själva utforma sin verksamhet. Likhetsprincipen, som är en allmän rättsprincip, ställer vissa krav på att behandla medlemmarna likvärdigt, till exempel vad gäller inflytande på årsstämma och vid fördelning av föreningens tillgångar,⁹⁰ men det finns exempelvis inte rättsliga krav på att föreningar i vidare bemärkelse ska vara demokratiskt uppbyggda. I praktiken finns icke desto mindre ett antal grundläggande principer om likhet, objektivitet och rättssäkerhet i relationen mellan förening och medlem varje idrottsförening inom Riksidrottsförbundet är förpliktad att följa. Ett exempel är att alla personer som så önskar, måste ha rätt att få bli medlem i en förening (under förutsättning att man inte motarbetar dess ändamål eller intressen). Härjämte har alla medlemmar i en idrottsförening vissa grundläggande rättigheter, såsom rätt till information och att få delta i sammankomster som ordnas. Dessa principer och rättigheter följer av Riksidrottsförbundets stadgar, men är också rimliga demokratiska ideal som alla föreningar har goda skäl att efterleva om de vill behålla sina medlemmars långsiktiga tillit – och uppbära offentligt stöd för sin verksamhet.⁹¹

När idrottens och samhällets normsystem kolliderar

De fyra normsystem som i det tidigare skisserats är centrala i svensk idrottspolitik. Det är principer och regelverk idrottsrörelsen måste förhålla sig till. I vissa avseenden står de dock i konflikt till varandra. Nedan vill vi peka på tre sådana områden.

Riksidrottsförbundet i myndighets ställe

Vårt första exempel är en normkonflikt mellan föreningsdemokrati och myndighetsutövning.

Riksidrottsförbundet har två centrala roller i svensk idrottspolitik. Dess mest självklara roll är att utgöra samlande organ för den organiserade idrottsrörelsen i Sverige. Riksidrottsförbundet ska enligt sina stadgar ”handha för idrottsrörelsen gemensamma angelägenheter, såväl nationellt som internationellt”. Det innebär att förbundet – och framför allt Riksidrottsstyrelsen – ska leda och stödja sina

⁹⁰ Johansson, S. (2018), s. 168–175.

⁹¹ För en diskussion om medlemskapets betydelse, se Riksidrottsförbundet (2019). ”10.3.1 RS förslag till RF och SISU-stämman: Kriterier, villkor och anslutningsformer gällande medlemskap i RF och SISU”. I *Möteshandlingar RF-stämman 2019*, bil. 1.

medlemsförbund samt företräda idrottsrörelsen i kontakterna med det omgivande samhället. Vidare ska Riksidrottsförbundet fatta strategiska beslut i för idrottsrörelsen gemensamma frågor. Riksidrottsförbundets högsta beslutande organ är RF-stämman, som hålls vartannat år. På stämman fattas bland annat beslut om strategiska prioriteringar och principer för bidragsfördelning. Därtill beslutar stämman om inval av nya medlemsförbund till Riksidrottsförbundet.⁹²

Riksidrottsförbundets andra roll är att vara ställföreträdande statlig myndighet i frågor om statens idrottsstöd. I detta uppdrag ingår både att besluta om principer för hur det statliga stödet ska fördelas och att därefter fördela och följa upp de bidrag som utdelas till förbund och lokala föreningar. Bakgrunden till att Riksidrottsförbundet har denna myndighetsroll är, som påpekats, att staten aktivt värnar om den ideella idrottsrörelsen och dess självbestämmande. Till detta kommer att Riksidrottsförbundet har stor sakkunskap i idrottsfrågor och legitimiteten i den statliga idrottspolitiken stärks, när beslut i viktiga frågor fattats i idrottsrörelsens egna led. Slutligen ska det tilläggas att så kallade korporativa samarbeten mellan stat och intresseorganisationer är vanligt förekommande i svensk politik. En förutsättning är dock att det finns en ensam och auktoritativ organisation inom politikområdet som staten kan samarbeta med.⁹³ Detta krav uppfylls för svensk idrott, såtillvida att Riksidrottsförbundet samlar merparten av Sveriges specialidrottsförbund. Om idrottsrörelsen bestått av flera och konkurrerande organisationer hade det varit omöjligt för staten att tilldela en av dessa ett myndighetsansvar för hela idrotten.⁹⁴

En effekt av att Riksidrottsförbundet axlat ett myndighetsansvar är att den statliga administrationen av idrottsfrågor begränsats till ett minimum. Någon traditionell idrottsmyndighet har aldrig inrättats. I Regeringskansliet hanteras idrottsfrågor av endast två tjänstemän, för närvarande med placering i Kulturdepartementet. Denna begränsade administration kan jämföras med Riksidrottsförbundet, vars huvudkansli i Stockholm 2020 hade över 170 anställda, inklusive personal på Bosön och SISU Idrottsutbildarna. Till detta ska läggas de anställda på Riksidrottsförbundets 19 regionala kontor.

⁹² RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2019.

⁹³ Norberg, J. R. (2004), kap. 7; SOU 2008:59. *Föreningsfostran och tävlingsfostran: En utvärdering av statens stöd till idrotten*, kap. 3. Betänkande av Idrottsstödsutredningen.

⁹⁴ Norberg, J. R. (2004), kap. 10.

Ur ett föreningsdemokratiskt perspektiv är Riksidrottsförbundets myndighetsroll enkel att försvara. För en ideell rörelse med ambition att styra sin egen verksamhet är det givetvis en fördel att själv få hantera det statliga idrottsstödet. På så vis begränsas förutsättningarna för statlig styrning i bidragsgivningen. Korporativa förvaltningslösningar är däremot inte lika självklara ur ett myndighetsperspektiv. Den principiella utmaningen ligger här i att Riksidrottsförbundet genom sin myndighetsroll blivit både fördelare och mottagare av statens idrottsstöd, vilket skapar intressekonflikter.

Denna problematik är särskilt tydlig i RF-stämmans val av nya medlemsförbund till Riksidrottsförbundet. Å ena sidan är det naturligt att en föreningsdemokratiskt uppbyggd rörelse har rätt att självständigt besluta om gränsdragningen för den egna verksamheten och vilka organisationer som får ingå som medlemmar. Å andra sidan handlar ett medlemskap i Riksidrottsförbundet inte enbart om tillhörighet i en ideell folkrörelse. Medlemskap är också en förutsättning för statligt stöd. I den förordning som reglerar statens idrottsstöd fastställs nämligen att endast "föreningar och förbund som är anknutna till Sveriges Riksidrottsförbund" ska vara berättigade statsanslag.⁹⁵ Formuleringen innebär att regeringen i praktiken delegerat till Riksidrottsförbundet att såväl avgöra hur själva fenomenet idrott ska definieras som vilka organisationer som ska tilldelas statligt stöd. Medlemskap har således en tydlig ekonomisk dimension för samtliga berörda. För utomstående organisationer är medlemskap själva förutsättningen för offentligt stöd. För de förbund som redan ingår i Riksidrottsförbundet innebär samtidigt ett inval av nya medlemmar att fler förbund ska dela på ett befintligt statligt stöd. Det senare skapar direkta ekonomiska incitament för Riksidrottsförbundets medlemsförbund att uppvisa viss restriktivitet rörande medlemskap.

Den principiella normkonflikten är följaktligen att staten givit Riksidrottsförbundet ansvaret liksom förtroendet att agera utifrån ett allmänintresse i frågor kopplat till statens stöd. Mot detta står en folkrörelses föreningsdemokratiska rätt till självbestämmande samt att Riksidrottsförbundets medlemmar till viss del är att betrakta som särintressen i fördelningen av statens idrottsanslag. Problematiken, och regeringens hållning i frågan, uttrycktes på följande sätt av idrottsminister Amanda Lind i november 2020, som svar på en skriftlig fråga om e-sport.

⁹⁵ Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet, § 2.

”Den statliga idrottspolitiken bygger emellertid i stor utsträckning på att Riksidrottsförbundet (RF) som paraplyorganisation kan samla den frivilligt organiserade idrottsrörelsen i Sverige. Förbundets särställning, särskilt dess roll att enligt lag pröva frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet i enlighet med vad regeringen bestämmer, förutsätter ett öppet förhållningssätt gentemot nya medlemmar. Men det är endast den fria och självständiga idrottsrörelsen som kan och ska besluta om medlemskap i RF.⁹⁶”

Även inom Riksidrottsförbundet är problematiken välkänd. Frågan om hur och vilka organisationer som ska vara medlemmar är central på alla stämmor. På RF-stämman 2019 beslutades även om nya regler för medlemskap. I underlaget till nyordningen underströk Riksidrottsstyrelsen att öppenhet gentemot nya medlemsförbund är viktigt, både för idrottsrörelsens egen utveckling och för att Riksidrottsförbundet ska kunna behålla sin samhällslegitimitet:

”Öppenhet är ... en samhällspolitisk fråga. Idrottsrörelsen är självständig gentemot stat och kommun. Samtidigt möjliggörs verksamheten till stor del genom bidrag från offentliga aktörer. Om rörelsen vill behålla, och i framtiden öka det samhälleliga stödet, behöver den vara lyhörd och inkluderande gentemot nya idrotter. En sluten rörelse som är sig själv nog och exkluderar idrotter kommer inte vara relevant i framtiden.⁹⁷”

Riksidrottsstyrelsen tillade dock att det även skulle vara problematiskt om idrottsrörelsen bestod av många och små idrottsförbund. Målet med den nya strategin för medlemskap var därför dubbelt: den skulle dels möjliggöra för fler organisationer att bli medlemmar och dels skapa incitament för små förbund att gå samman eller ansluta sig till större. Det konkreta förslaget blev därför att organisationer framöver skulle anslutas till Riksidrottsförbundet på ett av tre sätt, baserat på deras storlek. Den enklaste formen av anslutning är att utgöra ett så kallat *idrottsnätverk*. Denna kategori består av organisationer som inte är medlemmar i Riksidrottsförbundet, men som är intresserade av att bli det – antingen via tillväxt eller genom att söka medlemskap i ett befintligt special-

⁹⁶ Riksdagen (2020). ”E-sport som erkänd idrott och kulturform”. Svar på skriftlig fråga 2020/21:364, besvarad av kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP).

⁹⁷ Riksidrottsförbundet (2019). ”10.3.1 RS förslag till RF och SISU-stämman: Kriterier, villkor och anslutningsformer gällande medlemskap i RF och SISU”. I *Möteshandlingar RF-stämman 2019*, bil. 1.

idrottsförbund. Det stöd som erbjuds idrottsnätverk är framför allt inrättande av en formell kontakt med Riksidrottsförbundet. Nästa form av medlemskap benämns *mindre medlemsförbund*. Denna mellankategori är utformad för förbund med 24–49 föreningar och minst 1 500 medlemmar. Utmärkande för mindre medlemsförbund är att deras lokala föreningar har rätt att söka ekonomiskt stöd liksom utvecklingsstöd från Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna, men att själva förbundsstödet är begränsat till insatser i syfte att hjälpa det att växa eller sluta upp i ett annat specialförbund. Mindre medlemsförbund ska ha rösträtt på RF-stämman. Den sista anslutningsformen benämns *större medlemsförbund* och är aktuell för specialidrottsförbund med minst 50 föreningar och 3 000 medlemmar. Denna anslutningsform innebär ett fullvärdigt medlemskap i Riksidrottsförbundet, med rösträtt på RF-stämman samt tillgång till ekonomiskt stöd.

Riksidrottsförbundets nya medlemskapspremissor utgör en balansakt mellan att välkomna nya medlemmar och förbehålla statens stöd till förbund av en viss storlek. De nya reglerna har visserligen skapat tydligare villkor för medlemskap, men den principiella normkonflikten mellan allmän- och särintresse består, såtillvida att Riksidrottsförbundets medlemmar fortfarande är både fördelare och mottagare av statens idrottsstöd.

Det ska tilläggas att RF-stämman 2019 även prövade konkreta frågor om medlemskap i Riksidrottsförbundet. Två medlemsförbund – Svenska Landhockeyförbundet och Svenska Kälksportförbundet – uteslöts med hänvisning till att de inte längre uppfyller Riksidrottsförbundets storlekskriterier. Därutöver behandlades sammanlagt nio ansökningar om nya medlemskap. Ett enda förbund – Svenska Cheerleadingförbundet – beviljades inträde. Sju ansökningar avslogs, däribland från Svenska E-sportförbundet, Svenska Bodybuilding och Fitness Förbundet samt Svenska Padelförbundet. Mest medial uppmärksamhet fick en ansökan från Friskis&Svettis Riks. Trots att Riksidrottsstyrelsen yrkade bifall valde RF-stämman att återremittera ärendet. Friskis&Svettis har för närvarande över 500 000 medlemmar och hade blivit det näst största specialidrottsförbundet i Riksidrottsförbundet om det upptogs som fullvärdig medlem.⁹⁸

⁹⁸ Lokala föreningar i Friskis&Svettis har redan i dag tillgång till LOK-stöd genom att de även är anslutna till specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet, framför allt Svenska Friidrottsförbundet.

Elitidrottens arenakrav och offentliga idrottsinvesteringar

Vårt andra exempel handlar om en normkonflikt mellan tävlingsidrottens regelsystem och offentlig idrottspolitik. Här är problemet att den organiserade idrotten självständigt styr över de villkor som ska gälla för arenor för elitidrott, men att de ekonomiska konsekvenserna för dessa anläggningskrav i praktiken ofta överläts till offentliga representanter – och ytterst skattebetalarna – på nationell, regional eller lokal nivå.

I takt med den moderna tävlingsidrottens globala expansion under 1900-talet har många idrotter kompletterat sina tävlingsregler med villkor för de arenor som ska användas för tävlingar på nationell och internationell nivå. Dessa anläggningskrav kan omfatta alltifrån antal sittplatser och utformning av läktare till storlek på omklädningsrum, möjligheter till försäljning samt särskilda ytor och tekniska förutsättningar för press och TV-sändningar. Kännetecknande är vidare att arenakraven ofta bestäms av de internationella idrottsförbunden samt att olika former av idrottsliga sanktioner tillämpas för de lag eller klubbar vars arenor inte håller måttet.

I den internationella forskningen om idrottspolitik är anläggningsfrågor ett populärt studieobjekt. Föga förvånande är intresset ofta riktat mot de stora internationella idrottsevenemangen och deras samhälleliga och ekonomiska effekter. Här visar många studier att nationer, regioner eller städer många gånger är beredda till stora ekonomiska uppoffringar i syfte att vinna värdskapet för viktiga mästerskap, men att de investeringar som ofta krävs, särskilt för att skapa ändamålsenliga arenor, inte alltid är lönsamma i längden. Problemet är framför allt att stora evenemang såsom olympiska spel och fotbolls-VM ofta kräver anläggningsinvesteringar som kraftigt överskrider den lokala idrottens behov efter att tävlingarna väl genomförts. Ett belysande exempel är fotbollsstadion Cape Town, som byggdes i samband med fotbolls-VM i Sydamerika år 2010 med en kapacitet att ta emot 68 000 besökare. Även om anläggningens kapacitet minskades till maximalt 55 000 besökare efter mästerskapet brukar den lokala fotbollsklubben, *Ajax Cape Town FC*, inte fylla arenan till mer än 10 procent.⁹⁹ Problemet med överdimensionerade, resurskrävande och till stora delar outnyttjade idrottsarenor i efterdyningarna av stora idrottsmästerskap brukar benämnas "vita elefanter". Begreppet härrör från en thailändsk myt om en kung

⁹⁹ Alm, J. m.fl. (2016). "Hosting major sports events: The challenge of taming white elephants". I *Leisure Studies*, vol. 35, nr. 5, s. 564; Bason, T. m.fl. (2015). "Legacy in major sport events: Empirical insights from the 2010 FIFA World Cup in South Africa". I *Sport Management International Journal*, vol. 11, nr. 1.

som hämnades oförrätter genom att ge bort vita elefanter som gåvor till sina meningsmotståndare. Elefanterna var så klart furstliga presenter – men också dyra och utan praktiskt värde, med följden att de ledde till stora ekonomiska problem och misär för sina nya ägare.¹⁰⁰

I dag är de ekonomiska riskerna förknippade med att arrangera stora internationella mästerskap välkända. Mindre känt är hur idrottens arenakrav även skapar stora utmaningar för den offentliga idrottspolitiken på lokal nivå. Detta är temat i Jens Alms avhandling *Hög standard?* från 2017.¹⁰¹ Alm undersöker hur kommunala beslutsfattare i Sverige och Danmark reagerade på att flera stora idrotter, med fotbollen i spetsen, kraftigt höjde sina anläggningskrav under åren 2010–2014. Till saken hör att det ofta är kommuner som äger och förvaltar idrottsanläggningar i de båda länderna. När arenakraven höjdes blev det därmed inte elitidrottens egna organisationer utan skattebetalarna som i praktiken förväntades finansiera det hela. Därtill presenterades de nya villkoren för arenor som standardiserade krav, utan möjlighet för vare sig kommuner eller klubbar att påverka. Sist men inte minst kopplades även sanktioner till de höjda kraven, såsom att lag riskerade tvångsnedflyttning i seriesystem eller tvingades att spela sina hemmamatcher på annan ort om deras arenor inte uppfyllde de nya kriterierna.

Alms studie visar att de höjda arenakraven blev en svår utmaning för den kommunala idrottspolitiken på flera sätt. Först och främst ledde de till ett demokratiskt underskott, då privata aktörer – i detta fall idrottsförbund – i praktiken fick inflytande över den kommunala idrottspolitiken. Formellt hade varje kommun visserligen rätt att själv avgöra huruvida man var beredd att tillmötesgå eller avfärda de nya kraven. I praktiken var det däremot inte lika enkelt, eftersom en vägran riskerade att slå hårt mot det lokala elitlaget. Ett annat problem handlade om resursslöseri. De höjda arenakraven var generella och saknade hänsyn till lokala behov. Som exempel stadgade Svenska Fotbollförbundets nya bestämmelser att det ska finnas minst 1 000 sittplatser under tak för spel i Superettan, trots att många klubbar i praktiken sällan når sådana publikvolymmer. Som en effekt av de nya villkoren tvingades kommuner alltså till onödiga investeringar i elitidrottsarenor på bekostnad av andra idrottsliga ändamål. Slutligen tillkom det faktum att de förhöjda anläggningskraven i stor utsträckning syftade till att stärka elitlagens kommersiella intäkter, till exempel genom ökade antal sittplatser och försäljning.

¹⁰⁰ Alm, J. m.fl. (2016).

¹⁰¹ Alm, J. (2017). *Hög standard? En studie om kommunal anläggningspolitik och elitfotbollens standardiserade arenakrav*, s. 19–27.

Detta må ha varit ett positivt perspektiv för elitklubbarna, men knappast prioriterat för en kommunal idrottspolitik med välfärdspolitiska ambitioner. Tvärtom ansåg många kommunala företrädare det vara orimligt att skattebetalarna skulle stå för kostnaderna, medan klubbar och kommersiella aktörer skulle kamma hem intäkterna.¹⁰²

Idrottsrörelsens insatser för säkerhet, rent spel och trygga idrottsmiljöer

Det tredje och sista exemplet på normkonflikter handlar om idrottsrörelsens brottsförebyggande arbete i vid mening.

För de allra flesta är idrotten en positiv miljö som får människor att må bra och utvecklas, men det förekommer även verksamheter som bryter mot både idrottens och samhällets normsystem. Ibland handlar det om kriminella handlingar riktade mot idrotten, såsom när den organiserade brottsligheten försöker påverka matchresultat genom mutor, alternativt hot eller våld mot och trakasserier av spelare, domare eller idrottsledare. I andra fall handlar det om aktiviteter och skeenden inom idrottsrörelsens egna led: från mobbning, kränkningar och övergrepp i barn- och ungdomsidrotten till dopning inom elitidrotten. Dessa avarter må vara olika till sin karaktär, men förenas i att de är handlingar som rör både idrotten och samhället. En kränkning av ett barns rättigheter, en muta eller användande av dopningsklassade medel är brott både mot idrottsrörelsens värdegrund och samhällets lagar. Detta aktualiserar frågor om hur sådana oegentligheter hanteras i svensk idrott och hur ansvaret är fördelat mellan idrottsrörelsen och samhället.

Svensk idrott har, som tidigare nämnts, en lång tradition av och vilja att självständigt hantera sina problem och utmaningar. Denna ambition kan enkelt kopplas till föreningsdemokratins princip om självbestämmande, liksom det faktum att idrotten har egna etablerade regelverk och bestraffningssystem. Att svensk idrottsrörelse för närvarande bedriver ett omfattande och brett upplagt värdegrundsarbete, med målet att främja säkerhet, rent spel och trygga idrottsmiljöer, är således ett uttryck för att idrottsrörelsen har ett ansvar för sina egna utmaningar – och att man tar detta ansvar på allvar. Med denna reservation

¹⁰² Alm, J. (2017); Alm, J. (2016). "Swedish municipalities and competitive sport's stadium requirements: Competing or mutual interests?" I *International Journal of Sport Policy and Politics*, vol. 8, nr. 3, s. 455–472.

måste det emellertid konstateras att idrottsrörelsens förutsättningar att hantera dessa frågor inrymmer en trovärdighetskonflikt.

Ett problem är att det inom idrotten finns aktörer som medvetet bryter mot både idrottens och samhällets normsystem. Hela den internationella diskussion som för närvarande förs om behovet av ökad transparens, demokrati och styrning inom idrotten, så kallad good governance, är ytterst en reaktion på att skandaler och missförhållanden uppdagats i den internationella idrotten i form av maktmissbruk, korruption och fusk. Även om svensk idrott varit förhållandevis befriad från sådana avarter, finns det exempel på alltifrån kränkningar och övergrepp i barn- och ungdomsidrotten till brott mot dopningsreglerna och idrottsklubbar kopplade till organiserad brottslighet. Detta kan undergräva trovärdigheten i idrottsrörelsens förmåga att på egen hand hantera sina utmaningar.

Ett andra problem är att idrottsrörelsen är i stort behov av samhällslegitimitet och därmed känslig för sådant som riskerar att skada idrottens allmänna anseende. Det går därför inte att utesluta risken att missförhållanden och osunda inslag kan mötas med försiktighet eller till och med inaktivitet, snarare än resoluta motåtgärder, i syfte att skydda idrotten från kritik. Slutligen återstår det faktum att personer som påtalar problem eller oegentligheter inom den egna klubben eller i ett förbund riskerar att själva bli ifrågasatta, kritiserade eller uppfattade som problematiska. Även detta kan bidra till en tystnadskultur och begränsningar i idrottsrörelsens förmåga att hantera sina problem.

Dilemmat är således att svensk idrott har ett självklart intresse och ansvar att värna den egna verksamhetens värdegrund vilket inkluderar både brottsförebyggande insatser och bestraffning av regelbrott. Samtidigt skapas oundvikligen en trovärdighetskonflikt när den verksamhet som ska styras eller kontrolleras får ansvaret för själva kontrollinsatserna.

I det kommande ges tre exempel på hur svensk idrott hanterar denna problematik. Syftet med resonemanget är inte att bedöma kvaliteten eller effektiviteten i idrottsrörelsens brottsförebyggande insatser. Däremot vill vi synliggöra de principiella utmaningar för idrottens trovärdighet som uppstår, när brott sker mot både idrottens och samhällets normsystem. Vidare vill vi visa att svensk idrott valt vitt skilda strategier för att tackla dessa utmaningar.

Ny svensk antidopningsorganisation (NADO)

Bruket av prestationshöjande preparat i internationella tävlingssammanhang började uppmärksammas under 1900-talets andra hälft. Trots att idrotten svarade med både förbud och kontrollverksamhet visade sig dopning likväl svårt att förhindra, särskilt efter tillkomsten av anabola steroider på 1970-talet och bloddopning/EPO på 1990-talet. Först efter bildandet av World Anti-Doping Agency (WADA) 1999 började det internationella antidopningsarbetet få fast form, resurser och samordning. WADA har i dag utvecklats till en världsomspännande organisation, med uppdrag att koordinera kampen mot dopning inom idrotten. Organisationen har sedan 2001 sitt huvudkontor i Montréal, Kanada. En stor del av verksamheten handlar om forskning och tester. Vidare ansvarar WADA för det globala regelverket World Anti-Doping Code ("världsantidopningskoden"), upprättat 2003. Detta dokument har skapats för att harmonisera alla lagar och förordningar som gäller för kampen mot dopning i alla idrotter över hela världen. Vidare innehåller regelverket den viktiga dopningslistan över otillåtna preparat.

I Sverige har staten och idrotten ett delat ansvar över kampen mot dopning.¹⁰³ Redan 1990 anslöt Sverige till Europarådets konvention mot dopning. År 1992 beslutade riksdagen om en särskild dopningslag. Lagstiftningen skärptes därefter 1999, bland annat kriminaliserades dopningsmedel och grovt dopningsbrott infördes som särskild brottskategori.¹⁰⁴ År 2007 blev Sverige dessutom första land i världen att ratificera *UNESCO:s konvention mot dopning inom sport*. Det senare innebar bland annat att regeringen åtog sig att underlätta för och stödja idrotten i att leva upp till kraven och reglerna i världsantidopningskoden. Ett konkret uttryck för detta stöd är att staten sedan länge avsätter årliga medel för insatser mot dopning. År 2021 uppgår detta anslag till 44 miljoner kronor.

När det gäller det operativa arbetet mot dopning i Sverige har detta traditionellt bedrivits inom idrottens egna led. Redan 1972 bildade Riksidrottsförbundet den första dopningskommittén, fem år senare skapades det första dopningsreglementet. Efter beslut på RF-stämman 1981 intensifierades kampen mot dopning och ett med tiden både omfattande och brett upplagt antidopningsarbete i Riksidrottsförbundets regi skapades. Verksamheten gick under samlingsbenämningen *Svensk antidoping*. I ledningen för insatserna stod Dopingkommissionen, bestående av ordförande plus fem ledamöter. Kommissionen var ett

¹⁰³ För en utförlig beskrivning av svenskt antidopningsarbete, se SOU 2011:10. *Antidoping Sverige: En ny väg för arbetet mot dopning*. Betänkande av Organisationsutredningen mot dopning.

¹⁰⁴ SOU 2011:10, s. 35.

överordnat expertorgan med uppgift att övervaka att idrottens regelverk efterlevdes och förseelser mot dopningsreglerna anmäldes till berörda specialidrottsförbund. För verkställigheten ansvarade därefter en särskild avdelning på Riksidrottsförbundet. Dessa tjänstemän genomförde kontroller, reviderade listan över dopningsklassade läkemedel, handlade bestraffningsärenden osv. Till sin hjälp hade de drygt 60 legitimerade dopningskontrollansvariga funktionärer. I bestraffningsfrågor svarade Dopingnämnden för domar i första instans, medan Riksidrottsnämnden utgjorde högsta beslutande organ.

Med tillkomsten av WADA och världsantidopningskoden följde krav om att varje lands centrala antidopningsorganisation, så kallade NADO, skulle vara fristående och oberoende i relation till både idrotten och staten i sina respektive länder. Argumentet var att trovärdigheten i idrottens antidopningsinsatser kunde ifrågasättas om de organisationer som aktivt stödjer elitaktivas prestationsförmåga genom träning, utbildning och dylikt även är de som ansvarar för själva dopningskontrollerna. Även om Riksidrottsförbundet redan 2004 tilldelades rollen som svenskt NADO av WADA blev koden startskottet på en lång diskussion i svensk idrottspolitik om huruvida det var lämpligt och juridiskt möjligt med en antidopningsverksamhet i Riksidrottsförbundets egen regi. Under åren 2008–2015 blev frågan föremål för utredningar både inom idrottsrörelsen och av staten. Vissa förändringar genomfördes även i syfte att stärka antidopningsverksamhetens självständighet, däribland att RF-stämman tog över Riksidrottsstyrelsens uppgift att utse Dopingkommissionens ledamöter. Grundprincipen förblev emellertid att antidopningsverksamheten organisatoriskt ingick i Riksidrottsförbundet. I detta avseende skilde sig Sverige från nästan alla andra länder i världen, där NADO utgjorde en fristående organisation.

Världsantidopningskoden har reviderats vid flera tillfällen sedan 2004 och för varje gång har kravet på NADO:s oberoende stärkts. I det regelverk som började gälla den 1 januari 2021 fastslås att den nationella antidopningsverksamheten måste vara helt oberoende från både staten och idrotten. Med detta krav blev det i praktiken omöjligt för svensk idrottsrörelse att behålla antidopningsverksamheten inom Riksidrottsförbundets ramar. Våren 2020 inleddes därför processen att skapa en fristående antidopningsorganisation. Lösningen, beslutad vid en extra RF-stämma den 22 december 2020, blev att inrätta en särskild stiftelse, Antidopingstiftelsen, som i sin tur äger bolaget Antidoping Sverige AB – vari antidopningsverksamheten nu ska bedrivas under det nya varumärket med samma namn.

Det ligger nära till hands att betrakta tillkomsten av Antidoping Sverige som en påtvingad reform för svensk idrott. WADA:s krav på oberoende nationella antidopningsorganisationer kan även ses som en begränsning av den svenska idrottsrörelsens autonomi. I Riksidrottsstyrelsens utlåtande inför den extra RF-stämman strax före jul 2020 motiverades dock reformen inte som ett ”nödvändigt ont”, utan snarare som en åtgärd med syfte att värna idrottens trovärdighet.

RS menar att ens en risk för mistroende naturligtvis inte är bra. Potentiellt skulle detta också kunna negativt påverka Sveriges anseende i idrottssammanhang. Om den övriga idrottsvärlden går mot att tillskapa funktioner med allt större oberoende för arbete med etiska frågor (se till exempel Internationella Skidskytteförbundet, Friidrottsförbundet med flera) och Sverige inte följer den utvecklingen, då kan Sverige snarast uppfattas som bromsande. Det finns en stark utveckling mot förstärkt och förbättrad ”governance” internationellt och det råder ingen tvekan om att ”good governance” när det gäller antidoping är att tillskapa ett så stort oberoende som möjligt.¹⁰⁵

Kampen för att skapa trygga idrottsmiljöer

Under senare år har en serie åtgärder vidtagits inom idrottsrörelsen i syfte att främja trygga idrottsmiljöer. Riksidrottsförbundet definierar på sin hemsida begreppet på följande sätt:

”En trygg idrott är en idrott fri från mobbning, trakasserier, hot, våld och övergrepp. En idrott där alla känner sig välkomna och delaktiga och får delta och utvecklas efter sina egna förutsättningar.”

Det finns flera förklaringar till att idrottsrörelsen ökat sina insatser på detta område. Under senare år har olika former av missförhållanden uppdagats inom svensk idrott, vilka rönt stor massmedial uppmärksamhet: alltifrån kränkningar, trakasserier och osunda träningsmiljöer till sexuella övergrepp. Dessa missförhållanden har utgjort konkreta bevis på att problem kan uppstå inom föreningsidrotten och att verksamhetens ytterst samhällsnyttiga strävanden aldrig kan tas för givna. Till detta kommer att frågan om barns rättigheter fått en generell starkare ställning i svensk offentlig politik. Tydliga uttryck för detta är att många svenska myndigheter infört ett barnrättsperspektiv i sin verksamhet och att *FN:s*

¹⁰⁵ Riksidrottsförbundet (2020). ”RS förslag om en fristående nationell antidopingorganisation (NADO)”. *Handlingar till extra RF-stämman den 22 december 2020*, s. 3.

konvention om barnets rättigheter, ”barnkonventionen”, är svensk lag sedan den 1 januari 2020.

Inom idrottsrörelsen har arbetet för trygga idrottsmiljöer framför allt tagit formen av ett omfattande värdegrundsarbete. Att svensk idrott ska följa barnkonventionen är inskrivet i Riksidrottsförbundets stadgar sedan 2009. Under 2018 tillkom dokumentet *Idrottsrörelsens uppförandekod*, med tydliga anvisningar för hur idrottsrörelsens gemensamma värdegrund ska tolkas och hur förseelser ska hanteras. Uppförandekoden skapades efter beslut på RF-stämman 2017, och motiverades i Riksidrottsförbundets verksamhetsberättelse 2018 som ett sätt att ”stärka idrottsrörelsens förankring i sin värdegrund, vilket bland annat bidrar till ökad trovärdighet i samhället.”¹⁰⁶

Även utbildningsmaterial har skapats. Boken *Barnens spelregler* har tagits fram i samarbete mellan den ideella föreningen Barnens rätt i samhället (Bris) och Riksidrottsförbundet. Vidare finns utbildningsmaterialet *Skapa trygga idrottsmiljöer* av Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna, innehållande såväl definitioner av begrepp som mobbning, trakasserier och sexuella övergrepp, som beskrivningar av olika missförhållanden och rekommendationer för att förebygga och hantera uppkomna situationer.¹⁰⁷

Parallellt med det nya utbildningsmaterialet har nya tjänster inrättats på Riksidrottsförbundet – centralt liksom i distriktsförbunden – med uppgift att arbeta med värdegrundsfrågor inom idrottsrörelsen.

Vid sidan av regelförtydliganden och utbildningsinsatser har Riksidrottsförbundet inrättat en *idrottsombudsman* och en *visselblåsarfunktion*. Båda dessa reformer har skapats utifrån en medvetenhet om att missförhållanden kan förekomma samt att det kan vara svårt för enskilda medlemmar inom idrottsrörelsen att berätta om svåra upplevelser och rikta kritik mot ledare eller den egna föreningen.

Idrottsombudsmannen inrättades i november 2018, med instruktionen att ”verka för att idrottsrörelsens verksamhetsidé, vision och värdegrund efterlevs inom idrottsrörelsen”. Ombudsmannen, som tillsätts av Riksidrottsförbundets generalsekreterare på delegation från Riksidrottsstyrelsen, har tre uppgifter:

¹⁰⁶ Riksidrottsförbundet (2019). *Verksamhetsberättelse med årsredovisningar: Riksidrottsförbundet 2018*, s. 16.

¹⁰⁷ Riksidrottsförbundet (2019). *Skapa trygga idrottsmiljöer*. Broschyr.

- att ge föreningar och enskilda föreningsmedlemmar vägledning och information i värdegrundsfrågor inom idrottsrörelsen
- att företräda och tillvarata föreningar eller enskilda föreningsmedlemmars rättigheter enligt Riksidrottsförbundets eller specialidrottsförbunds (SF:s) stadgar
- att verka för utbildning inom idrottsombudsmannens verksamhetsområde.¹⁰⁸

Visselblåsarfunktionen skapades med syfte att göra det lättare att anmäla missförhållanden inom idrotten. På Riksidrottsförbundets hemsida beskrivs tjänsten som:

”... ett alternativ då det av någon anledning inte är möjligt att ta ärendet till förening eller förbund – till exempel då en person inte vill eller vågar anmäla. Visselblåsarärenden kan exempelvis handla om ekonomiska oegentligheter, övergrepp eller trakasserier.¹⁰⁹”

Visselblåsar-tjänsten är krypterad och lösenordskyddad. Alla meddelanden behandlas konfidentiellt och den som anmäler har möjlighet att vara anonym. Anmälningar tas emot av en begränsad grupp i Riksidrottsförbundets kansli som gemensamt bedömer allvaret i uppgifterna och om anmälan ska anmälas till polis eller socialtjänst.

Med en särskild idrottsombudsman knyter svensk idrottsrörelse an till en lång tradition av ”ombudsmän” i Sverige. Systemet kan spåras tillbaka till 1809 och tillkomsten av justitiemannaämbetet (numera Justitieombudsmannen, JO).¹¹⁰ JO skapades som en del av riksdagens kontrollmakt och med särskild uppgift att skydda medborgare mot myndighetsövergrepp och förhindra maktmissbruk av offentliga tjänstemän. Denna tillsynsfunktion har JO än i dag. I JO:s efterföljd har andra ombudsmannafunktioner inrättats, såsom Militieombudsmannen (1915–1968), Jämställdhetsombudsmannen (inrättad 1980, ersatt av Diskrimineringsombudsmannen 2009) och Barnombudsmannen (inrättad 1993). Systemet har även fått internationell spridning.

Att ge en entydig definition av ombudsmannafunktionen är omöjligt. Det finns dock ett antal vanliga kännetecken, såsom att ombudsmän tillsätts för att utöva tillsyn

¹⁰⁸ Riksidrottsförbundet (2019). *Instruktion för Idrottsombudsmannen*. Anvisning till 2 kap. 9 § RF:s stadgar, beslutad av RS den 28 november 2019.

¹⁰⁹ Riksidrottsförbundet (2019). *Trygg idrott*. Webbsida.

¹¹⁰ För en historik över JO-ämbetet, se Axberger, H.-G. (2014). *JO – i riksdagens tjänst*.

över en specifik verksamhet och med utgångspunkten att värna medborgarnas rättigheter. Vidare brukar tillsynen baseras på enskildas klagomål. De flesta ombudsmän i Sverige är statligt reglerade och självständiga myndigheter. Utöver ovannämnda exempel faller Justitiekanslern inom den kategorin. Det finns dock undantag. Ett sådant är Medieombudsmannen, som 2020 inrättades genom en sammanslagning av Pressombudsmannen och Pressens Opinionsnämnd. Uppgiften är att verka för god publicistisk sed och bakom funktionen står ett antal större medieorganisationer och företag, däribland Sveriges Tidskrifter, Sveriges Television, Journalistförbundet och Publicistklubben.¹¹¹

En jämförelse mellan Idrottsombudsmannen och andra ombudsmanna-funktioner i Sverige visar på både likheter och skillnader. Viktiga grundläggande likheter är själva tillsynsuppdraget samt möjligheten för enskilda att inkomma med klagomål. Bland skillnaderna kan konstateras att Idrottsombudsmannens tillsyn är kompletterad med uppdrag att ge vägledning, information och utbildning i frågor kopplade till idrottsrörelsens värdegrund. Därtill har Idrottsombudsmannen till uppgift att företräda *både* enskilda medlemmar och föreningar, vilket kan leda till intressekonflikter. Slutligen urskiljer sig Idrottsombudsmannen genom att vara inrättad under Riksidrottsförbundet, medan andra ombudsmän antingen är självständiga myndigheter eller skapade i samarbete mellan olika organisationer.

Att Riksidrottsförbundet är huvudman för Idrottsombudsmannen har motiverats med grundregeln att idrottsrörelsen själv ska hantera ärenden som bryter mot förbundets stadgar.¹¹² Principen är enkel att förstå och berättiga med hänvisning till idrottsrörelsens strävan efter självbestämmande. Samtidigt är det en ståndpunkt som lider av samma legitimitetsproblematik som tidigare drabbade idrottsrörelsens antidopningsverksamhet. Skapandet av en fristående antidopningsorganisation gjordes för att värna om idrottens trovärdighet. Trots att idrottsrörelsens insatser för att säkerställa trygga idrottsmiljöer omfattar motsvarande trovärdighetsutmaningar, har Riksidrottsförbundet på detta område alltså valt att inrätta Idrottsombudsmannen inom den egna organisationen, i stället för att upprätta en fristående idrottslig tillsynsmyndighet.

Idrottsrörelsens insatser för säkerhet och rent spel

Vårt avslutande exempel handlar om insatser för att främja säkerhet och rent spel inom idrottsrörelsen. Området är brett, och inkluderar alltifrån doping och

¹¹¹ Medieombudsmannen (u.å.). *Om Medieombudsmannen*. Webbsida.

¹¹² Riksidrottsförbundet (2019). *Viktig pusselbit för en tryggare idrott*. Webbsida.

uppgjorda matcher till stökig supporterkultur, ekonomisk brottslighet och risken för att idrottsevenemang utsätts för terrorattacker.

Tre saker är utmärkande för detta område. Ett första kännetecken är idrottsrelaterad kriminalitet blivit ett centralt och omdebatterat idrottspolitiskt tema under senare år i kölvattnet på ett antal massmedialt uppmärksammade skandaler, såväl i Sverige som internationellt. Framför allt matchfixning har utvecklats till ett aktuellt och svårt hot mot idrottens trovärdighet och samhällslegitimitet.

Ett andra kännetecken är att svensk idrott genomfört en stor mängd insatser för att stärka säkerheten och rent spel inom idrotten. Många av dessa insatser har genomförts inom den egna rörelsen. Redan 2014 gick några av de stora idrottsorganisationerna, med Svenska Fotbollförbundet och Svenska Ishockeyförbundet i spetsen, samman och undertecknade *En nationell strategi för att minska otrygghet, brott och ordningsstörningar i samband med idrotts-evenemang, 2014–2017*. Denna följdes 2018 upp av en ny och utvecklad nationell strategi ”för att förebygga och hantera brottslighet som är relaterad till idrotten” i Riksidrottsförbundets regi.¹¹³ Parallellt inrättades en särskild tjänst i Riksidrottsförbundet, säkerhetsansvarig för frågor rörande hot, våld och trakasserier inom idrottsrörelsen. Vidare lanserades projektet Idrott och Kriminalitet, vars syfte var att effektivisera och utveckla arbetet mot idrottsrelaterad brottslighet inom idrotten. Som ytterligare exempel kan nämnas utbildningsinsatser, opinionsbildning och politiskt påverkansarbete. Som ett led i att bekämpa matchfixning skapades även onlineportalen www.minmatch.se, med informationsmaterial liksom möjlighet att lämna tips om misstänkt fusk.

Det tredje – och för detta sammanhang särskilt viktiga – kännetecknet är att idrottsrörelsen mött dessa utmaningar med en tydlig *samverkansstrategi*. Behovet av samverkan motiverades på följande sätt i Riksidrottsförbundets verksamhetsberättelse för 2016:

¹¹³ Riksidrottsförbundet (2018). *Idrott och kriminalitet: Riksidrottsförbundets strategi för att förebygga och hantera brottslighet som är relaterad till idrotten*. Broschyr.

”Idrottsrörelsen är en del av det svenska samhället. Det innebär att den också drabbas av negativa och även direkt kriminella samhällsfenomen som exempelvis otrygghet, brott och ordningsstörningar i samband med idrottsevenemang, uppgjorda matcher och doping. Eftersom det handlar om samhällseliga företeelser krävs samverkan för att motarbeta dem.”

Idrottsrörelsens samverkan med externa aktörer har tagit många och olika former. I kampen mot matchfixning skapades 2016 en särskild samverkansgrupp (”nationell plattform mot matchfixing”) bestående av företrädare från Riksidrottsförbundet, Regeringskansliet, Åklagarmyndigheten, Polisen, Svenska Spel jämte Lotteriinspektionen. Gruppen verkade fram till 2019 och ersattes därefter av ett nyinrättat matchfixningsråd i Spelinspektionens regi, med representanter för bland andra Riksidrottsförbundet, Polisen och spelbranschen. Här kan nämnas att Riksidrottsförbundet även tidigare ingått i det internationella nätverket Group of Copenhagen.

I idrottsrörelsens kamp mot kriminell påverkan har samarbeten med Brottsförebyggande rådet (Brå), Polisen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) etablerats. Samarbetet med Brå fick formen av ett gemensamt forskningsprojekt och utmynnade 2018 i rapporten *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten*.¹¹⁴ Detta följdes i mars 2018 av en överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polisen. Överenskommelsen har beskrivits som unik och avser samverkan på tre områden: trygghet i samband med idrotts-evenemang, grov brottslighet inom idrotten samt arbete mot terrorism och andra hot i samband med idrottsevenemang.¹¹⁵ År 2019 utvecklades samarbetet med Polisen genom ett särskilt samverkansprojekt, där även MSB ingår, med målet att förebygga och försvåra allvarliga angrepp mot idrottsevenemang genom bland annat utbildningsinsatser.

Detta avsnitt har analyserat diverse insatser inom svensk idrott med syfte att motarbeta doping, skapa trygga idrottsmiljöer samt främja säkerhet och rent spel. I redogörelsen framträder en uppenbar ambivalens inom idrottsrörelsen mellan att själv hantera dessa utmaningar (inom ramen för idrottens egna normsystem) eller inkludera externa aktörer i arbetet (inom ramen för samhällets normsystem). Kampen för att behålla kontrollen över dessa frågor utgår från en grundläggande

¹¹⁴ Brottsförebyggande rådet (2018). *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten: En kunskapsför djupning om trakasserier, hot, våld och korruption*. Rapport.

¹¹⁵ För överenskommelsen i sin helhet, se Riksidrottsförbundet (2018). *Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten*.

princip om att förseelser mot idrottens värdegrund ska hanteras av idrottsrörelsen själv. Mot detta står den trovärdighetsproblematik som följer när idrottsrörelsen vill utöva tillsyn över den egna verksamheten, samt det faktum att brottslig verksamhet alltid måste bli föremål för samhällets rättsvårdande instanser.

Redogörelsen visar även att idrottsrörelsen använt olika strategier för att möta utmaningarna. I kampen mot dopning har en ifrån idrottsrörelsen helt fristående nationell organisation skapats – med argumentet att ett oberoende var en förutsättning för tillsynsfunktionens trovärdighet. I arbetet för trygga idrottsmiljöer har motsvarande tillsynsmyndighet – Idrottsombudsmannen – i stället placerats inom Riksidrottsförbundet, med uppdraget att företräda både individuella medlemmar och föreningar. I frågor rörande säkerhet och kriminalitet har slutligen en samarbetsstrategi valts med olika samhällsaktörer, framför allt polis, åklagarämbeten och spelmyndigheter.

Good governance som lösning på idrottspolitikens normkonflikter

I detta kapitel har vi pekat på fyra normsystem av central betydelse för svensk idrottsrörelse och svensk idrottspolitik. Två av dessa härrör från idrotten själv, medan de övriga två är samhällliga. Vi har även visat att idrottsrörelsens djupt rotade ideal om autonomi är en direkt konsekvens av dess egna normsystem, men att denna strävan efter självbestämmande även ger upphov till värdekonflikter där idrottens och samhällets normsystem ställs mot varandra. Dessa konflikter ligger på en strukturell nivå och kan i princip inte lösas utan att vissa normer ges företräde över andra.

Vad blir konsekvenserna av dessa normkonflikter? Är svaret att idrottsrörelsen måste överge sin sekellånga strävan efter självbestämmande? Måste man förmås acceptera att dagens omfattande samhällsstöd även ger politiska beslutsfattare rätt att ställa krav? Och den tillit, pragmatism och samförståndsanda mellan staten och idrottsrörelsen som utgör grunden för den svenska idrottsmodellen, behöver den slopas och ersättas av tydliga gränsdragningar och en strikt ansvarsfördelning mellan det offentliga och det ideella? Inte nödvändigtvis. Den närmast fullständiga autonomi som idrottsrörelsen åtnjöt under 1900-talet är kanske inte ett realistiskt mål för framtiden. Idrottsrörelsens omfattning, inflytande och samhällsstöd har i dag nått mycket stora proportioner – ett visst mått av politiskt inflytande i utbyte blir rimligtvis priset för att idrotten blivit en så viktig aktör i samhället, som

främjare av folkhälsa, social integration, demokrati och meningsfull fritid. Det är kort sagt omöjligt för idrotten att vara så betydelsefull för samhället och stå utanför samhället på en och samma gång. En *relativ autonomi* är däremot fullt möjlig.

Ytterst är idrottsrörelsens starka position i dagens svenska samhälle en fråga om trovärdighet. Dagens idrottspolitik – liksom idrottens omfattande offentliga stöd – bygger på en tillit till att idrottsrörelsen bedriver en positiv och samhällsnyttig verksamhet, liksom att man tar ett brett samhällsansvar för idrottens utveckling samt utnyttjar de offentliga bidragen på ett effektivt och bra sätt. Detta trovärdighetskapt är både en förklaring till idrottens rådande starka samhällsposition och en förutsättning för dess autonomi. Om idrottens agerande uppfattas som trovärdigt och samhällsnyttigt, kommer rimligtvis även förtroendet för dess förmåga att självständigt styra sin verksamhet och utveckling bestå.

Den omedelbara följdfrågan blir naturligtvis: På vilka sätt kan idrottsrörelsen försvara och stärka sin trovärdighet? Ja, en första viktig strategi är att inte förneka eller ducka för sina utmaningar utan tvärtom ta dessa på allvar; driva ett aktivt värdegrundsarbete, genomföra brottsförebyggande insatser, motarbeta tystnads-kulturer etcetera. En andra viktig strategi är att verka för öppenhet, delaktighet och demokratiska processer i den egna rörelsen. En tredje strategi är att söka samarbeten och dialog med andra aktörer, snarare än att värna största möjliga självbestämmande. Detta gäller särskilt för de frågor som rör både idrotten och samhället, vare sig det handlar om uppgjorda matcher, ekonomisk brottslighet eller trakasserier och kränkningar inom barn- och ungdomsidrotten. De principiella normkonflikter som här diskuterats kan kanske aldrig lösas på principiell nivå – men pragmatiskt accepteras, om det i samhället finns en tillit till idrottsrörelsens förmåga att möta sina utmaningar. Good governance skapar denna tillit.

Det går naturligtvis att se dagens ökade krav på good governance – både internationellt och i Sverige – som ett tryck utifrån, en ny sorts påлага som idrotten inte själv valt och därmed ett intrång på idrottens självständighet. Men ett sådant synsätt missar själva poängen: good governance begränsar inte idrottens självbestämmande – det är tvärtom vägen till fortsatt autonomi. Det pris idrotten betalar med reformer för att förbättra den interna styrningen och öppenheten uppvägs av ökad samhällslegitimitet och ökad trovärdighet. Dessa reformer ger dessutom ett skydd mot idrottsliga missförhållanden såsom maktkoncentration, tystnadskultur, slutna dörrar och kriminell påverkan. Betydelsen av konkreta

insatser för att säkerställa god styrning i svensk idrott kan därmed knappast överskattas.

Med denna iakttagelse blir det möjligt att besvara den fråga som ställdes i inledningen av detta kapitel. Hur ska vi förstå att regeringen gett Centrum för idrottsforskning i uppdrag att analysera hur idrottsrörelsen kan förbättra sin styrning, öppenhet och demokratiska funktionssätt? Ska detta tolkas som kritik av idrottens utveckling och ett intrång i idrottsrörelsens angelägenheter? Det är inte vår tolkning. Mer rimligt är att betrakta uppdraget som ett slags markering från regeringens sida om att good governance är rätt sätt för svensk idrott att försvara både sin samhällslegitimitet och en (relativ) autonomi, trots att idrotten som kulturfenomen – såväl globalt som i Sverige – blivit alltmer integrerad med det omgivande samhället.

Referenser

Alm, J. (2013). "Good governance' i den internationella idrottsvärlden". I C. Dartsch, J. R. Norberg & J. Pihlblad (Red.), *I gråzonen: En antologi om idrottens etiska utmaningar*. Centrum för idrottsforskning 2014:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Alm, J. (2016). "Swedish municipalities and competitive sport's stadium requirements: Competing or mutual interests?". I *International Journal of Sport Policy and Politics*, vol. 8, nr. 3, s. 455–472.

Alm, J. (2017). *Hög standard? En studie om kommunal anläggningspolitik och elitfotbollens standardiserade arenakrav*. Malmö: Malmö Studies in Sport Sciences.

Alm, J., Solberg, H. A., Storm, R. K. & Jakobsen, T. G. (2016). "Hosting major sports events: The challenge of taming white elephants". I *Leisure Studies*, vol. 35, nr. 5, s. 564.

Axberger, H.-G. (2014). *JO – i riksdagens tjänst*. Visby: eddy.se.

Bason, T., Cook, D. & Anagnostopoulos, C. (2015). "Legacy in major sport events: Empirical insights from the 2010 FIFA World Cup in South Africa". I *Sport Management International Journal*, vol. 11, nr. 1.

Brottsförebyggande rådet (2018). *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten: En kunskapsför djupning om trakasserier, hot, våld och korruption*. Rapport 2018:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Chappelet, J.-L. (2016). "Autonomy and governance: Necessary bedfellows in the fight against corruption in sport". I Transparency International/G. Sweeney & K. McCarthy (Red.), *Global corruption report: Sport*. Oxon: Routledge.

Derlén, M., Lindholm, J. & Naarttjärvi, M. (2020). *Konstitutionell rätt*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Europarådet (2001). *European sports charter*, art. 4.

Europeiska kommissionen (1998). *The European model of sport: Consultation paper of DGX*.

Foster, K. (2019). "Global sports law revisited". I *Entertainment and Sports Law Journal*, vol. 17, nr. 4, s. 1–14.

Fyrberg Yngfalk, A. (2013). "Idrottssponsring och etik". I C. Dartsch, J. R. Norberg & J. Pihlblad (Red.), *I gråzonen: En antologi om idrottens etiska utmaningar*. Centrum för idrottsforskning 2014:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

Förvaltningslagen (2017:900).

Geeraert, A., Mrkonjic, M. & Chappelet, J.-L. (2015). "A rationalist perspective on the autonomy of international sport governing bodies: Towards a pragmatic autonomy in the steering of sports". I *International Journal of Sport Policy and Politics*, vol. 7, nr. 4, s. 473–474.

HD:s dom 2018-07-10, mål B 4888-17.

Healey, D. (2005). *Sport and the law*. 3:e utg. Randwick: University of New South Wales Press.

Internationella olympiska kommittén (2020). "Mission and the role of IOC". I *Olympic Charter*.

Johansson, Svante (2018). Svensk associationsrätt i huvuddrag. 12:e utg. Stockholm: Norstedts Juridik.

Källström, K. (2014). *Juridikboken för ideella föreningar*. Stockholm: Idealistas.

Lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsevenemang.

Lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher.

Lindholm, J. (2011). ”Artikel 165 FEUF: Ett genombrott i EU-rättens förhållande till idrotten?” I K. Malmsten (Red.), *Artikelsamling 2011*. Stockholm: Svensk idrottsjuridisk förening.

Lindholm, J. (2014). *Idrottsjuridik*. Stockholm: Norstedts juridik.

Lindholm, J. (2015). ”Is Lex Sportiva a private legal order? A proposition for an empirical approach”. I *International Sports Law Review Pandektis*, vol. 11, nr. 1/2, s. 192.

Lindholm, J. & Parrish, R. (2020). ”Horizontal direct effect of Union citizenship and the evolving sporting exception: *TopFit*”. *Common Market Law Review*, vol. 57, s. 1283–1304.

Malmsten, K. & Pallin, C. (2005). *Idrottens föreningsrätt* (2:a uppl.). Stockholm: Norstedts juridik.

Medieombudsmannen (u.å.). *Om Medieombudsmannen*. Webbsida.

<https://medieombudsmannen.se/om-oss/> (Hämtad 2021-02-01.)

Norberg, J. R. (2004). *Idrottens väg till folkhemmet: Studier i statlig idrottspolitik*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Norberg, J. R. (2016). *Idrottens spelberoende: Idrottsrörelsens offentliga stöd via spelmarknaden 1990–2009 och dess idrottspolitiska konsekvenser*. Malmö: Arx förlag.

Norberg, J. R. (2019). ”Idrotten och (o)jämligheten – en introduktion”. I C. Dartsch, J. R. Norberg & J. Pihlblad (Red.), *Idrotten och (o)jämligheten: I medlemmarnas eller samhällets intresse?* Centrum för idrottsforskning 2019:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Regeringsformen, 2 kap. § 1.

Regeringsformen, 2 kap. §24.

Riksdagen (2020). ”E-sport som erkänd idrott och kulturform”. Svar på skriftlig fråga 2020/21:364, besvarad av kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP).

Riksidrottsförbundet (2018). *Idrott och kriminalitet: Riksidrottsförbundets strategi för att förebygga och hantera brottslighet som är relaterad till idrotten*. Broschyr. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2018). *Idrottsrörelsens uppförandekod: Anvisningar till värdegrunden*.

Riksidrottsförbundet (2018). *Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten*.

<https://www.rf.se/contentassets/fa542b018ce7403baba9b5b0799367e8/overenskommelse-rf-och-polisen.pdf>. (Hämtad 2021-02-01.)

Riksidrottsförbundet (2019). ”10.3.1 RS förslag till RF och SISU-stämman: Kriterier, villkor och anslutningsformer gällande medlemskap i RF och SISU”. I *Möteshandlingar RF-stämman 2019*, bil. 1.

Riksidrottsförbundet (2019). *Idrotten vill: Idrottsrörelsens idéprogram*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2019). *Instruktion för Idrottsombudsmannen*. Anvisning till 2 kap. 9 § RF:s stadgar, beslutad av RS den 28 november 2019.

Riksidrottsförbundet (2019). *RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2019*, 1 kap. § 1.

Riksidrottsförbundet (2019). *Skapa trygga idrottsmiljöer*. Broschyr. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2019). *Trygg idrott*. Webbsida.
<https://www.rf.se/RFarbetarmed/Tryggidrott/>. (Hämtad 2021-02-01.)

Riksidrottsförbundet (2019). *Verksamhetsberättelse med årsredovisningar: Riksidrottsförbundet 2018*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2019). *Viktig pusselbit för en tryggare idrott*. Webbsida.
<https://www.rf.se/Nyheter/Allanyheter/viktigpusselbitforentryggareidrott/>. (Hämtad 2021-02-01.)

Riksidrottsförbundet (2020). ”RS förslag om en fristående nationell antidopingorganisation (NADO)”. *Handlingar till extra RF-stämma den 22 december 2020*.

Skatteverket (2020). *Vad är myndighetsutövning?* Webbsida.

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2020.13/324636.html>. (Hämtad 2021-02-01.)

SOU 2008:59. *Föreningsfostran och tävlingsfostran: En utvärdering av statens stöd till idrotten*. Betänkande av Idrottsstödsutredningen.

SOU 2011:10. *Antidoping Sverige: En ny väg för arbetet mot dopning*. Betänkande av Organisationsutredningen mot dopning.

The Federal Assembly of the Swiss Confederation (2011). *Sport promotion act of 17 June 2011*, art. 4 (status per 1 januari 2019).

United Nations (2014). ”Sport as a means to promote education, health, development and peace”. I *United Nations General Assembly, A/69/L.5*. Beslut.